

Rusi se ne bodo udeležili diskuzij o berlinski krizi

Pritožbe zapadnih držav pred varnostnim svetom Združenih narodov. — Ruska letišča trdnjava nad Berlinom

Pariz, 6. okt.—Andrej Višinski, ruski pomožni zunanji minister, je izjavil, da se člani sovjetske delegacije ne bodo udeležili diskuzij o berlinski krizi na seji varnostnega sveta Združenih narodov. Izjavo je podal potem, ko je bil predlog, da pride berlinska kriza na dnevni red, sprejet z devetimi proti dvema glasovoma. Proti sta glasovala Višinski in Dimitrij Z. Manuilsky, zunanji minister sovjetske Ukrajine. Slednji je naznanil, da bo njegova delegacija bojkotirala sejo varnostnega sveta.

Berlinska kriza bo predmet razprave na današnji seji varnostnega sveta. Na vprašanje častnikarjev, ali se bo udeležil seje, je Višinski odgovoril: "Videlih boste."

Jasno ni, ali se bosta Višinski in Manuilsky udeležila seje varnostnega sveta, očitno pa je, da sta v stavki proti varnostnemu svetu.

Člani ameriške, britske in francoske delegacije so vložili pritožbo proti Sovjetski uniji. Poudarili so, da oklic in vzdrževanje ruske blokade Berlina ogrožata mednarodni mir in da sovjetsko bojkotiranje diskuzij ne bo vplivalo na odločitev varnostnega sveta. Gotovo je, da Sovjetska unija ne bo upoštevala nobenega zaključka sveta, ako bo sprejet brez njene udeležitve.

Zapadne države so pričakovale, da se bo Rusija poslužila pravice vetiranja v berlinskem slučju, nakar bi zadeva prišla pred generalno skupščino Združenih narodov. To se lahko zgodi, toda Rusija ne bo upoštevala priporočil skupščine o berlinski krizi, kakor jih ni v slučaju Koreje in Grčije.

Po sprejetju predloga, da člani varnostnega sveta razpravljajo o berlinski krizi, je Višinski govoril. Dejal je, da so pritožbe zapadnih držav in obdolžitve, da ruska blokada Berlina ogroža mednarodni mir, brez podlage. Vlade zapadnih držav, ki so tirale zadevo pred varnostni svet, so kršile sklenjene dogovore, ki določajo vlogo štirih veselov v Nemčiji. Vprašanje bi moralo priti pred svet zunanjih ministrov štirih veselov, kar je predlagala sovjetska vlada v svoji noti 3. oktobra. Zapadne države so kršile 107. člen čarterja Združenih narodov.

Višinski je dejal, da ta člen čarterja prepoveduje vsako akcijo varnostnega sveta, dokler štiri veselci ne sestavijo mirovne pogodbe za Nemčijo. Iz tega razloga se sovjetska delegacija ne bo udeležila diskuzij o berlinskem problemu.

"Trditveni, da blokada ogroža mednarodni mir, je smešna," je rekel Višinski. "Blokada ni akcija proti Nemčiji. Nemčija je le pozorišče situacije. Za situacijo so odgovorne zapadne države, ker so uveljavile denarne reforme, katerih namen je omajanje nemške ekonomije v sovjetski coni."

Dr. Philip C. Jessup, ameriški

Konferenca šefov generalnih štabov

London, 6. okt.—Tu so se sestali na konferenci šefi generalnih štabov petih zapadnih evropskih držav, ki so v vojaški zvezi. "Predmet diskuzij so načrti glede skupne obrambe v slučaju izbruha vojne. V vojaški zvezi, ki je naperjena proti Rusiji, so Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška. Zveza pričakuje, da jim bo Amerika nudila vojaško pomoč."

delegat, je naznanil, da bo danes odgovoril Višinskemu.

Berlin, 6. okt.—Ruska letišča trdnjava se je pojavila v zraku nad zapadnim Berlinom. Ameriški poročnik Martin von Rosenberg je dejal, da so ruski bombniki spremljali trdnjavo. Udeleženi so bili v manevrih v bližini zračnega koridorja med Berlinom in zapadno Nemčijo.

Visok zavezniški vojaški častnik je dejal, da imajo Rusi okrog 4.500 bojnih letal v svoji okupacijski coni v Nemčiji. Sovjeti so naznanili, da bodo imeli ruski letalci padalne manevre v zračnem koridorju.

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški guverner v Nemčiji, je dejal, da bodo ameriška transportna letala dovažala živila in druge potrebščine v zapadni Berlin. Dovažanje bo trajalo dve leti, če bo to potrebno.

Francoska vlada obnovila pogajanja

Namen je končanje rudarske stavke

Pariz, 6. okt.—Vlada, katere predsednik je Henri Queuille, je obnovila pogajanja z reprezentativno rudarske unije, da jih pridobi za preklic stavke v severni Franciji. Okrog 350.000 rudarjev je zastavilo v ponedeljek v znak protesta proti odslovitvam, katere je predlagala vlada. To je v soglasju z njenim ekonomskim programom. Francoski premogovniki so podzavljani. Vojaške čete in enote mobilne garde so bile poslone na premogovna polja v severni Franciji. Stavka je mirna in doslej ni bilo nemirov in izgrediv.

Rudarjem se je pridružilo 150.000 pobiralcev odpadkov in delavcev. Oklicali so enodnevno stavko v znak protesta, ker je bila njihova zahteva za zvišanje plače za petnajst odstotkov zavrnjena.

V provinci Mosselle je Splošna delavska konfederacija oklicala stavko železničarjev brez svarila. V Parizu in predmestjih ter v provinčnih mestih so oklicali stavko civilni uslužbenici. Ti zahtevajo zvišanje plače za 15 odstotkov. Delavci v privatnih industrijah so dobili zvišanje plače.

RUDARJI BODO MORDA ZAHTEVALI SKRAJŠANJE DELOVNEGA TEDNA

Cincinnati, O., 6. okt.—Tu se je pričela konvencija rudarske unije UMWA, katere predsednik je John L. Lewis. Pričakuje se, da bo unija zahtevala skrajšanje delovnega tedna na 35 ur brez znižanja plače. Sedanji delovni teden je 40 ur.

Na konvencijo je prišlo čez 3.000 delegatov. Gotovo je, da bo unija izvajala pritisk za skrajšanje delovnega tedna. Rudarji so delali 35 ur v tednu pred izbruhom vojne. V vojnem času so pristali na zvišanje delovnih ur v interesu maksimalne produkcije premoga. Besedniki unije trdijo, da bi rudarji lahko nakopali dovolj premoga za kritje potreb ameriških industrij, ako se delovni teden skrajša na 35 ur.

Veljavnost sedanje pogodbe med unijo in operatorji bo potekla 30. junija prihodnjega leta, toda vsebuje klavzulo, da unija lahko odpre pogajanja o plači in delovnih urah, kadar hoče. Operatorji mora le obvestiti 60 dni vnaprej, da se je odločila za obnovo pogajanj.

Truman pozval Marshalla domov

Poročal bo o mednarodni situaciji

Washington, D. C., 6. okt.—Bela hiša je naznanila, da je predsednik Truman pozval državnega tajnika Marshalla domov, da mu bo poročal o mednarodni situaciji. Marshall bo dospel z letalom v Washington iz Pariza v soboto. Državni tajnik reprezentira Ameriko na zasiedanju generalne skupščine Združenih narodov v Parizu.

Charles G. Ross, Trumanov tajnik, je dejal, da ni kriza narokovala poziva, naj se Marshall vrne domov. Predsednik hoče dobiti le informacije od državnega tajnika o delu generalne skupščine.

Trumanovo letalo Independence je danes odletelo v Pariz. S tem letalom se bo Marshall odpravil iz francoske prestolnice v petek in dospel v Washington v soboto. Truman in Marshall bosta konferirala v Beli hiši.

John Foster Dulles, ameriški delegat pri Združenih narodih in svetovalec newyorškega guvernerja Thomasa E. Deweyja, se je vrnil domov iz Pariza v ponedeljek. Z guvernerjem se je sestel v mestu Albany, N. Y.

Poročilo pravi, da je Dulles informiral Deweyja, da odnosi med Ameriko in Sovjetsko unijo so sedaj bolj kritični nego so bili kdaj prej po zaključanju vojne.

Truman bo govoril na shodu v Buffalo, N. Y., v petek, nakar se bo vrnil v Washington. V soboto bo imel razgovor z Marshallom.

Aretacija piketov v Californiji

Richmond, Cal., 6. okt.—Policija je aretirala štiri pikete pred čistilnico Standard Oil Co., proti kateri je unija oljnih delavcev CIO oklicala stavko pred enim mesecem. Pred čistilnico je prišlo že večkrat do spopadov med stavkarji in stavkokazi.

za 15 odstotkov. Delavci v privatnih industrijah so dobili zvišanje plače.

Domače vesti

V bolnišnici

Chicago.—Elizabeth Udovich, članica društva 1 SNPJ in žena Toneta Udovicha, blagajnika Slavije, se je morala podvreči težki operaciji. Zdravi se v bolnišnici Wesley Memorial.

Popravek

Chicago.—Radi napačnih informacij je bilo v večeršnjem poročilu o nagli smrti Mary Kržanove precej netočnosti. Umr-la je namreč doma radi srčne napake, ne v bolnišnici. Zjutraj je še napravila zajtrk, kmalu potem pa je bila mrtva.—Do netočnosti je prišlo, ker je bilo uredništvu sporočeno, da je umrla "na slični način in radi enake bolezni kakor Vincent Cankar." Prizadeti naj oprostite.

Nov grob na sahadu

Roundup, Mont.—Dne 3. okt. je umrl John Widitz, član društva 114 SNPJ, doma iz Mengša nad Ljubljano. Dolga leta je bil tajnik društva 112 v Bear Creeku in pri društvu 114 v Roundupu. Zapušča ženo, dva sinova in tri hčere, katerim društvo izreka globoko sožalje.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V bolnišnici je umrla za srčno hibo Mary Kostanjšek, rojena Tisovec, stara 68 let, doma iz Hotovlje Poljane pri Škofji Loki, v Ameriki 35 let, članica SDZ, SZS, ZSZ in WC. Tukaj zapušča moža Martina, sina, dve hčeri, v Brooktownu, Pa., brata Franka, v starem kraju pa tudi brata.—V Colliwoodu je po dolgi bolezni umrla Jennie Kozlevčar, stara 36 let, rojena v Clevelandu, članica SDZ. Zapušča starše, štiri brate in dve sestri.—Naglo je umrl na zapadni strani Martin Oblak, star 65 let, doma iz St. Justa pri Vrhniki, v Ameriki 43 let, član društva Brooklyn 135 SNPJ. Zapušča ženo, dva sinova, poročeno hčer Mary Petrich in vnuke, v starem kraju pa sestro in dva brata.—Po dolgi bolezni je umrla vdova Mary Kaudus, rojena Krkoč, stara 53 let, doma iz Gojača, okraj Vipavsko, v Ameriki 27 let, članica društva 406 SNPJ. Zapušča dve poročeni hčeri in sestro Olga.—Iz bolnišnice se je vrnil Andrej Tekauc.

Nov grob v Penni

Greensburg, Pa.—Dne 30. sept. je v bližnjem Carbon Hillu umrl Frank Šume, star 69 let, doma od Sv. Križa pri Litiji. Zapušča ženo, dva sinova, pet hčera, več vnukov in vnukinj, nekeje v West Virginiji sestro, v starem kraju pa dve sestri in brata. Bil je star naseljenec, toda radi poklebov in jami zadnjih 20 let ni bil nikjer uposlen.

Dolga bolesen

Duluth, Minn.—Luka Vrhovnik, ki ima brivnico na Elyju in je član SNPJ, je bil od aprila do oktobra v tukajšnji bolnišnici St. Mary. Nedavno se je vrnil domov. Bil je operiran na obeh nogah, zdaj pa že počasi krevsa.

Išče strica

Buffalo, N. Y.—Aleksander Gorup (Stenice Čačak, Srbija, Jugoslavija), doma iz Jesenic, bi rad izvedel za svoja dva strica Jakoba in Petra Gorup. Prvi je živel v Pittsburghu, drugi pa v Buffalu. Ako kdo kaj ve o njima, naj sporoči bodisi njemu ali pa na naslov: Anton Zakrajsek, 405 Linwood ave., Buffalo 9, N. Y.

Rojenice

Milwaukee.—Pri družini Harry in Mary Cvar (deklisko ime Butchar) so se oglasile rojenice in pustile prvorojenčka, ki je postal član društva Lilje 764 SNPJ, kakor sta tudi njegova starša. John in Apolonia Butchar sta vesela, ker sta postala stari očka in mama.

Popravek

Baggaley, Pa.—V sredo, 29. sept. je bilo v domačih vseh poročano, da je bil br. Joseph Dabblock odpravljen v državni sa-

Lewis oplazil predsednika Trumana

Dejal je, da ni sposoben za pozicijo

Cincinnati, O., 6. okt.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je v svojem govoru na konvenciji unije udrihal po predsedniku Trumanu. Delegatom je svetoval, naj nekaj store pri volitvah 2. novembra.

"Truman ni sposoben za pozicijo, katero drži," je rekel Lewis. "Njegova načela so elastična in brezbržen je za resnico. On je zloben in nevaren ne samo rudarski uniji, temveč tudi Ameriki."

Delegati so aplavdirali Lewisu, ko je bil Trumana. "Truman je bil preveč strahopeten, da bi me poslal v ječo v teku rudarske stavke 1. 1946 in zadno pomlad," je rekel Lewis. "Zatekel se je k sodišču in izposloval injunkcije in s to razbil stavko. Uniji je sodišče naložilo denarno kazen v skupni vsoti \$2.130.000. Rudarji so morali kopati premog, da plačajo to kazen. Koliko rudarjev bo umrlo za plačitev kazni? Harry se za to ne briga."

Pri volitvah v novembru boste imeli besedo in odločili, kdo bo prihodnji predsednik Združenih držav. Mislim sem, da me bo Harry poslal v ječo, ako bo zahteval kos mesa od mene, ne od vas. Unija se je morala odločno boriti za vse, kar je izvajala. Res je, da Truman lahko pokliče voditelje unij Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij v Belo hišo, kadar hoče, ker imajo mehke hrbtenice. Ti so pripravljani prodati delavsko gibanje za kosilo. Vaša unija in njeni uradniki niso na prodaj za kosilo."

Lewis je omenil uspehe rudarske unije v štirih letih. Velik uspeh je ustanovitev blaginjskega sklada \$100.000.000, iz katerega dobivajo stari rudarji mesečno pokojnino sto dolarjev. Operatorji prispevajo v ta sklad 20 centov od vsake tone izkopane premoga. Lewis je dejal, da 1.900 rudarjev prejema pokojnino iz sklada sedaj. On ni v svojem govoru omenil newyorškega guvernerja Thomasa E. Deweyja, predsedniškega kandidata republikanske stranke.

Ameriški Japonci obsojeni na smrt

Los Angeles, Cal., 6. okt.—Tomoja Kawakita, ameriški Japonec, je bil obsojen na smrt na obravnavi pred federalnim sodiščem. Kazen je izrekel sodnik William C. Mattes. Kawakita je bil spoznan za krivega mučenja ameriških vojnih ujetnikov v japonskem taborišču in izdajstva.

Rus dobil kanadsko državljanstvo

Ottawa, Kanada, 6. okt.—Igor Gouzenko, bivši uslužbenec ruskega poslanstva, je dobil kanadsko državljanstvo. On je informiral kanadsko vlado o delovanju sovjetskega špijskega krožka v Kanadi.

nina vključuje 10.000 ton papirja. Vrednost vse zasežene lastnine se cení \$1.600.000.

ZNAČILNA IZJAVA VODITELJEV FRANCOŠKE KOMUNISTIČNE STRANKE

Pariz, 6. okt.—Voditelji francoske komunistične stranke so podali izjavo, s katero so se postavili na stran Sovjetske unije in proti zapadnim državam, kakor tudi proti svoji vladi. Izjava je jasna in ne pušča nobenega dvoma.

"Francosko ljudstvo ne bo šlo nikdar v vojno proti Sovjetski uniji," pravi izjava, katero so objavili člani eksekutivnega odbora komunistične stranke po seji, kateri je predsedoval Maurice Thorez. "Francosko ljudstvo ima v svojih rokah moč in lahko zapre pot podžigalcem vojne. Stori lo bo vse, kar je potrebno, za preprečenje izbruha imperialistične vojne."

Francosko ljudstvo ne bo postalo zaveznik zapadne Nemčije in zapadnih držav v vojni proti socialistični državi.

Eksekutivni odbor komunistične stranke je ostro obsodil zunanorij za jetične v Preson. Pravično krajevno ime je Cresson, kar naj čitatelji upoštevajo.

Pogajanja med Jugoslavijo in Veliko Britanijo

Sklenitev trgovskega dogovora med državama se obeta. Odškodnina za zaseženo lastnino

Zeneva, Švica, 6. okt.—Doznanva se, da bosta Jugoslavija in Velika Britanija kmalu sklenili in podpisali važen trgovinski dogovor. Zadevna pogajanja so v teku in izgleda, da bodo uspešna.

Ameriški diplomatski krogi vidijo v značaju in ozadju pogajanj prvo uspešno potezo zapada v političnem konfliktu med Jugoslavijo in Kominformo. Dogovor bo izključno trgovinskega značaja, toda očitno je, da je Jugoslavija uverjena, da bo pridobila več sklenitvijo dogovora z Veliko Britanijo nego z ekonomsko aranžmo s katero koli vzhodno evropsko državo, vključivši Rusijo.

Glavna sprememba je v stališču Jugoslavije napram zapadnim državam. Pogajanja so dokaz, da se je po dvehletnih neuspelih razgovorih odločila za sklenitev trgovinskega dogovora z Veliko Britanijo. Jugoslavija je sedaj pripravljena plačati odškodnino britanskim investitorjem za lastnino, katero je zasegala in podržavila. Vrednost britanske lastnine se cení \$50.000.000, toda Jugoslavija je bila pripravljena, ko so se začela pogajanja, plačati odškodnino \$9.000.000. Poročilo pravi, da je sedaj pripravlje-

Ameriški Japonci obsojeni na smrt

Los Angeles, Cal., 6. okt.—Tomoja Kawakita, ameriški Japonec, je bil obsojen na smrt na obravnavi pred federalnim sodiščem. Kazen je izrekel sodnik William C. Mattes. Kawakita je bil spoznan za krivega mučenja ameriških vojnih ujetnikov v japonskem taborišču in izdajstva.

Rus dobil kanadsko državljanstvo

Ottawa, Kanada, 6. okt.—Igor Gouzenko, bivši uslužbenec ruskega poslanstva, je dobil kanadsko državljanstvo. On je informiral kanadsko vlado o delovanju sovjetskega špijskega krožka v Kanadi.

nina vključuje 10.000 ton papirja. Vrednost vse zasežene lastnine se cení \$1.600.000.

na plačati odškodnino \$30.000.000.

Glavna britska lastnina v Jugoslaviji so rudniki cinka in svinca pri Trepči. Angleži posedujejo tudi mnogo naprav v jugoslovanskih lukah. Prvotno sta se Jugoslavija in Velika Britanija izrekli za izmenjavo lesa in strojev. Jugoslavija naj bi pošiljala les Veliki Britaniji v zameno za stroje in druge industrijske produkte.

Nov dogovor predvideva pošiljanje žita, bakšita in drugega materiala iz Jugoslavije v Veliko Britanijo v zameno za stroje. Mnenje prevladuje, da ima Jugoslavija 200.000 ton žita za izvoz.

Opazovalci, ki so dospeli v Zenevo iz Jugoslavije, trdijo, da je Titova vlada naletela na poteškoče v izvajanju dalekosežnega programa industrijske ekspanzije. Upala je, da bo dobivala stroje iz Rusije in Čehoslovakije, toda pričakovanja so se izjalovila. Jugoslavija sedaj gleda na zapad v upanju, da jo bo podprl v izvajanju programa.

Vprašanje kontrole atomske energije

Tri države za sklenitev dogovora

Pariz, 6. okt.—Z namenom, da se odvrne možni stalni zastoj v diskuzijah o kontroli atomske energije, se je Avstralija pridružila Franciji in Belgiji in se izrekla, naj člani posebnega pododseka obnove delo v iskanju podlage za dosego dogovora glede kontrole atomske energije.

Ena naloga grupe naj bi bila pregled in pretres sovjetskega predloga glede sklenitve dveh atomskih paktov. Polkovnik William R. Hodgson, avstralski delegat, je izjavil na seji političnega odbora generalne skupščine Združenih narodov, da bi morali člani posebnega pododseka sestaviti resolucijo s pozivom na komisijo za atomsko energijo, naj obnovi svoje delo.

Komisija naj bi skušala izravnati načelna nesoglasja med Rusijo in večino drugih držav. Sestavila naj bi načrt organizacijske strukture, štaba in financiranja mednarodne kontrole atomske energije v soglasju z načrtom večine. Dalje naj bi sestavila pogoje glede izkoriščanja in uporabljanja atomske energije za mirne namene in določila čas za uničenje atomskega orožja. O svojem delu naj bi poročala generalni skupščini, ne varnostnemu svetu Združenih narodov.

"Bela vrana" v kongresnem odseku

Washington. — (FP) — V kongresnem odseku za neameriške aktivnosti se je dobila bela vrana v osebi kongresnika F. E. Heberta, demokrata iz Louisiane. Hebert je v svojem govoru po radiju rekel, "da je tragično, ker politika igra tako veliko vlogo v omenjenem odseku." To je bilo prvič, da je član odseka za neameriške aktivnosti javno priznal pristranost svojega odseka. Kljub temu pa je tudi ta "bela vrana" podprla "splošne smernice" tega odseka, kajti Hebert je pač član odseka in mu jo "dokaj težko pljuvati v lastno sklado."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti letar za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. — Repokopaj dopisov in nenaravnih člankov se ne vračajo. Repokopaj literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 28, Illinois

Gonja med piskrom in ponovo

"Bojeviti" Harry Truman in pompozni Tom Dewey sta te dni zaključila svoje kampanjske ture po zapadu in srednjem zapadu. Kar je bilo pri vsem tem grmenju in frazazdravju zanimivo, je bilo to, da si je Truman na vse načine prizadeval, da bi "provociral" Deweya, ga "zbil iz oblakov" in ga prisilil na "debatiranje o aktualnih" problemih ali vprašanjih. Ampak čim bolj ga je "srditi" Harry črezal, tem višje v oblake je lezel premeteni Tom, čes moja kampanja je osnovana na visoki liniji "dignitete".

In po mnenju in strategiji "bojevitega" in čez noč "liberalnega" pa delavstvu "naklonjenega" Harryja je glavno "aktualno vprašanje" — rekord zadnjega "republikanskega" kongresa in popolno udinjanje republikanske stranke — "Wall Streetu" in "bogatiim požeruhom".

Harry je posvetil vse svoje govore tem "aktualnim vprašanjem". Pri tem pa je seveda čisto pozabil, da so republikanski rekord "najslabšega kongresa" pomagali ustvariti tudi demokrati. Pri vseh važnejših vprašanjih, ne samo pri Taft-Hartleyevem zakonu, je glasovala z republikanci tudi večina demokratov v obeh zbornicah. Dvostrankarji s Trumanom in Vandenbergom na čelu so se zlasti v imperialistični zunanji politiki držali drug drugega kot klop trebuha.

Da se Dewey ni hotel "ponizati" in odgovoriti na Trumanove očitke glede republikanske udinjenosti "Wall Streetu", "Narodni zvezni tovarnarjev" in "glottons of wealth", je morda razlog v tem, ker je bil toliko "gentlemanski", da svojega tekmeča ni hotel "razkrinkati", čes komu si pa ti služil ves čas, odkar si prišel v Belo hišo? Mar nisi bil tudi ti s svojo bastardsko stranko vred v službi istih interesov kakor smo mi? Mar ni tvoja administracija stoprocentno v službi velebiznisa, imperialistov in militaristov? Mar nisi na 125 najvažnejših vladnih pozicij imenoval 49 bankirjev, finančnikov in veleindustrijev, 31 generalov, admiralov in drugih oficijerjev, 17 korporacijskih odvetnikov in le 19 vladnih uradnikov, le 6 novinarjev, sodnikov in ekonomov, le 3 znanstvenike in inženirje?

Dalje bi ga lahko vprašal, ako je tako velik "delavski prijatelj" in tako "liberalen" kakor se dela, kako to, da ni na najvažnejša vladna mesta imenoval vsaj nekaj delavskih zastopnikov in liberalcev. Vprašal bi ga lahko tudi, ako je tako vnet unijski pristab, zakaj je leta 1946 hotel združiti železničarsko stavko z mobiliziranjem stavarjev v armado, ukazal trikrat v dveh letih tirati Lewisa in njegovo rudarsko unijo pred sodišče, kjer je bila kaznovana na drastično denarno kazen.

Dewey bi mu lahko stavil še več podobnih vprašanj. Toda tega ni in ne bo storil, ker neče, da bi se s tem morda pokazal, da bi on drugače delal, služil drugim interesom nego služil Trumanu. On upa, da bo prišel v Belo hišo na bolj "digniteten" način in služil Wall Streetu bolj ugledno, brez igranja pajaca, kakor to očitajo Trumanu.

Da bo Dewey služil Wall Streetu bolj "ugledno", o tem ni dvoma. Najbrže tudi bolj "spretno", bolj sposobno in bolj učinkovito. Prvič je bolj sposoben, drugič pa dovršen mojster v slepivti ljudstva na splošno. V tem je pravi čarovnik.

Na tej svoji kampanjski turi je bil v obljubami izredno generozen. Farmarjem je obljubil vzdrževanje visokih cen z vladnimi subvencijami, odjemalcem in gospodinjam nižje cene, delavcem višoke plače in dela na izbiro, nove reklamacijske, namakalne in hidro-elektrarske projekte na zapadu ("new deal" se bo glede tega skrtil za plotom), izboljšanje in liberaliziranje socialne zaščite, generozno financiranje Marshallovega načrta, še večjo materialno pomoč Kapskovevemu režimu na Kitajskem, vladno varčevanje, temeljito očiščenje v Washingtonu in kar je važno — nove davčne redukcije in znižanje narodnega dolga. Volk sit in koza cela. "Free enterprizerjem" pa je obljubil, da jim bo izročil vladne atomske tovarne!

V tej kampanji se je Dewey pokazal za veliko bolj spretnega mojstra pri lovenju glasov kakor je bil pred štirimi leti, ko je "ronal" proti Rooseveltu. Njegova strategija v tej kampanji je, da hude hočejo tolažbe in uspavalnega seruma. Časi so resni, ljudje zbegani in vznemirjeni, v strahu in negotovosti. Njegov recept je, naj ljudstvo le njemu zaupa, se zgrne okrog njega in on bo mislil in skrbel za vse. Vse, kar je potrebno, je — "national unity" in "vera v Ameriko". Za ostalo bodo poskrbeli republikanci. Zlasti pa on, Tom Dewey, prihodnji predsednik najmočnejše dežele.

Glede zadnjega kongresa ni bilo z njim ničesar narobe. Republikanci so ponosni na svoj rekord, saj je sprejel čez tisoč zakonov. Bil je na vsej črti konstruktiven, kakor bo tudi prihodnji, ako ga bodo republikanci zopet kontrolirali.

V zvezi z zadnjim kongresom je predsednik Truman zadnji teden dejal v južnem Illinoisu, da ni bil še noben kongres toliko oblegovan po lobistih in še noben kongres tako poslušna dekla Narodne zveze tovarnarjev, realitetnih in drugih privilegiranih interesov, vsi zastopani po močnih lobijah, ki so trošile denar na debelo.

"Kongres je delal kakor so mu narekovali lobisti in denar je tekel kakor voda... Če hočete, jim to lahko dokažem — naštejem imena, navedem poglavja in vrste."

Z drugo besedo: Truman je obtožil kongresnike in senatorje, da so dobivali podkupnino od lobistov, ki so za ta namen imeli "denarja ko toče" — "money flowed like water." Ta Trumanova obdolžitve je prava senzacija, ki pa v meščanskem tisku (vsaj v čikaškem ne) ni bila natančno na prvi strani in z velikimi naslovi, marveč skrita na 26. strani v poročilu o njegovi kampanjski turi po južnem Illinoisu.

Če ima Truman dokaze o podkupovanju kongresnikov in sena-

Glas našega zvestega
jednotarja

II.

Walsenburg, Colo. — Po nekaj dneh kopanja v Pagosa Springs sva si zopet zatelela vožnje in se odpeljala v Durango, Silverton in Ouray. Od Pagosa Springsa do tu je okrog 140 milj, ali verjeme mi, vsaka milja v te kraje je za deset navadnih milj. Cesta pelje v serperginah po gorah. Po taki poti se nisem nikdar vozil.

Durango je majhno ali lično mesto ob vznožju visokih gora. Skozi mesto teče precej velika reka, v kateri je polno postrvi in drugih rib, tako da lahko mnogi meščani lovijo ribe pri zadnjih vratih hiše.

V Silvertonu sva obiskala Benaševce, ki so člani SNPJ, ali kot so mi pojasnili, ne dobivajo glasila SNPJ. Kolkol je drugih članov SNPJ, mi ni znano, prav tako ne, ali zahaja Prosveta v Silverton in Ouray ali ne.

Najprvo sva obiskala staro naselbino Eureka. Tam je za čuvaja Slovenec John Tomšič. Nekeč mi je nekoč dejal, da so vsi Tomšiči Kraševci, toda John ni Kraševec, vsaj se celo v njegovi angleščini opazi ribniški dialekt. Peljala sva se mimo mnogih rudnikov. Najbolj zanimiva zgradba je Mayflower Mill nad Silvertonom. Tam me je najbolj zanimalo čiščenje rude. Vsaka rudninska zmes gre v svoji predal: svinec, baker, srebro in zlato, nekoliko tudi železa. V to čistilnico dovažajo rudo preko globokega prepađa z druge strani gore po železnih kablilih v posodah, ki so podobne kotlom. Rudnik je okrog 133,500 čevljev nad morskogladino, poleg rova pa je hotel. Povedal so mi, da v hotelu stanujejo večinoma delavci, ki delajo v Mayflower Millu.

Kadar hočejo v Silverton, se odpočijejo v teh kotlih preko globočine. Pravili so mi, da ta družba lastuje hotel in hrana je zelo dobra ter na razpolago noč in dan. Ako je to resnica, ne vem.

V kotlih dovažajo okrog 800 ton rude v osmih urah, nazaj na hrib pa orodje, les in druge potreščine, česar koli potrebujejo za rov in hotel. Čitatelji si lahko predstavljate, kako se človek počuti v taki visočini. Delajo lahko tudi v zimskem času, kajti transportacija se vrši večinoma po kablilih v zraku. Pred leti je v tem rudniku delalo tudi precej članov SNPJ in so precej dobro zaslužili. Saj je znano, kjer je težko delo in dober zaslužek, tam delajo tudi Slovenci.

Se isti dan popoldne sva se odpeljala po milijondolarski cesti v Ouray, ki je oddaljen 24 milj od Silvertona. Ta cesta, ki vodi preko gora, se za to imenuje "milijon dolarjev cesta", ker je stala že pred vojno to ogromno vsoto, danes pa najbrže že desetkrat več. Ena tretjina te ceste je vsekana v živo skalo ter vodi med prepadi in ob vodopadih, ki so visoki do 300 čevljev. Cesta vodi tudi skozi predor, ki je vsekan v živo skalo.

Ouray je majhno in čisto mesto. Leži na dnu globokega kotla, obdan z gromi od vseh strani. Tam imajo mestno kopalnico z naravno vrelo vodo, ter jezercer, v katerem je na tisoče zlatih ribic. Te ribice so skoraj čisto domače in ko sva jih z Mary krmila, so prišle skoraj tik rok.

Ker sem ta dan še precej prevozil, me ni nič kaj veselila vožnja nazaj v Silverton, akoravno je oddaljen samo 24 milj. V Ourayju sem proizvedoval za našimi rojaki, ker pa nisem imel dovolj časa na razpolago, nisem imel sreče.

Med Silvertonom in Ouray-

torjev, bi bila njegova dolžnost, da bi ukazal svojemu justičnemu tajniku, da vse prizadete lobiste in poslance postavi na zatožno klop. Če tega ne bo storil, je verjetno, da sta prizadeti obe stari korumpirani stranki. Sigurno je, da lobisti niso pritiskali samo na republikance, jih gostili in napajali in jim morda polnili tudi žepa, marveč so imeli na "špagi" tudi demokrate.

Če se hoče dežela dvigniti iz tega političnega močvirja in korupcije in wallstreetške dominacije vlade, se bo morala okleniti progresivne stranke in iz nje napraviti učinkovit politični organ proti obema starima strankama. Tragedija je v tem, ker po tej stranki in po Wallaceu in Taylorju udrihajo tisti elementi v delavskih vrstah, ki bi jih morali podpirati.

James O. Petrillo (v sredil), predsednik Ameriške federacije gledalcev ADF, kaže na sklep unije, ki se glasi, da so orglice glablenik instrumenti in da igralci na orglice lahko postanejo člani unije godbenikov.

jem je precej rudnikov in nekateri so zelo veliki. Nekdo mi je povedal, da je tam rudnik, v katerem kopljejo dragoceno rudo, ki stane do \$150 tona. Tortj tako rudo se izplača kopati!

Vožnja nazaj se mi ni videla tako slaba. Na "jerpegah" sva bila pri Benaševih. Naj še omenim, da je Silverton obdan z gozdovi, ki se razprostirajo 1,300 čevljev nad morskogladino. Tu je sijajen ribolov in še z Mary sva bila deležna okusnih rib. Hvala za vse!

Drugi dan pa nazaj v Durango. Moj namen je bil, obiskati znanca Franka Koširja, ker pa ga ni bilo doma, sva ga šla iskat na pokopališče, kjer je oskrbnik. Povedal nama je marsikaj iz preteklosti, kajti on je že stara korenina v Durangu. Vprašal sem ga, kje je pokopan brat Verce. Pokazal mi je tri grobove s tremi velikimi in enakimi spomeniki. S solzami v očeh mi je dejal: "Tu počiva stari Verce, njegova žena in sin Joe, kogar si zadnjič videl."

Mislil so mi priklicale spomine pred nekaj leti, ko smo veselo drug drugega pozdravljali in kako vzradočen je bil mojega obiska ter ponosen, da je bil njegov oče društveni blagajnik, po očetovi smrti pa je on vršil isto mesto, čes, kar je bilo za očeta dobro, to je tudi zame. Naj omenim, da je bil Joe Verce blagajnik pri društvu 40 SNPJ v Durangu. Na spomeniku sem videl vklesan znak SNPJ. To je bilo prvič, da sem videl naš znak na spomeniku. Košir mi je pravil, da je po pomoti prišlo, da ni znaka tudi na Joevovem nagrobnem kamnu.

Košir naju je nato vodil od groba do groba, kjer so pokopani člani SNPJ in na vsakem kamnu je vklesan znak SNPJ. Nazadnje pa se je ustavil pod košatim drevesom in mi pokazal grob z besedami: "Vidiš, tukaj pa počivata moja prva žena in hčerka."

Rad bi se še kaj pogovoril z njim, a treba je bilo iti na pot. Frank Košir je še vedno trdna korenina. Obljubil mi je, da me ob prvi priliki obišče v Walsenburg.

Z Mary odhajajoč s pokopališča, sem ji dejal, da sem za nekaj bogatejši in ako se pripeti, da pride tudi k meni vrag po svoje, naj tudi meni da vklesati znak SNPJ na nagrobni kamen, v obratnem slučaju pa ravno tako.

Naj se vrnem k Vercevim. Kdor koll je potoval skozi Durango v Silverton ali obratno, gotovo pozna Vercevo družino, ki je vsakomur rada postregla. Družina je imela dovolj prostora za prenočišče, poleg tega pa gostilno. Sedaj pa že vse tri, očeta, mater in sina, krije črna zemlja.

Napotila sva se nazaj v Pagosa Springs. Do danes sem imel že 28 kopeli, moje počitnice pa se z jutrajnjim dnevom končajo. Spotoma se bova ustavila še pri br. Jančercju na kmetiji v Alamoju in se mu bova osebno zahvalila za petak, ki ga je poslal blagajniku Pollocku za svobodo tiska, potem pa zopet za boro, kajti z Mary sedaj obratujeva gostilno na 6. cesti v Walsenburgu.

Sledeče vrstice pa sem napisal že na domu. Br. Jančerc naju je gostoljubno sprejel. Jančercjevi so doma blizu Grosuplja na Dolenjskem. On je še vedno trdga grca, dasiravno je že v visoki starosti. Pravi, da so njegovi lasje sedaj v cvetju. Pogovorili smo se o marsičem, največ pa o jednoti in našem tisku. Dejal je, da tam spodaj še nimajo prostora zanj, sveti Peter pa tudi ve, da ni nikomur storil ničesar žalega, zato mu ni treba iti k spovedi. Vsi Jančercjevi so člani SNPJ.

Pozdrav vsem čitateljem Prosvete in članstvu SNPJ!

Ed in Mary Tomšič.

Poročilo o zborovanju
Ameriškega slovan-
skega kongresa

West Allis, Wis. — Konvencija Ameriškega slovanškega kongresa, ki se je vršila 24.—28. septembra v Chicagu, bo zapisana v zgodovini kot izredno važna dogodek.

Če bi hotel opisati samo govor v drugo delo, ki je bilo izvršeno na tem zborovanju, bi bila Prosveta premajhna. Opisal bom samo v kratkih obrisih, da bodo dobili čitatelji, kateri se niso udeležili tega zborovanja, vsaj delno sliko o celi stvari.

Ameriško-slovanški kongres je bil ustanovljen z namenom, da bi se Slovani v tej deželi združili v eno družino ter politično vplivali na razmere v tej deželi in dosegli večje priznanje v Ameriki in v ostalem svetu.

Zborovanje se je vršilo v hotelu Stevensu, ki je eden največjih hotelov na svetu, če ne največji. Vseh delegatov je bi-

lo registriranih 1,400, zborovanje pa so posetili tudi mnogi, ki niso bili delegati. Zastopana so bila kulturna društva, podpora, razne unije, klubi in druge organizacije. Zastopane so bile vse slovanške narodnosti, največ delegatov pa so imeli bratje Hrvači. Na žalost moram ugotoviti, da smo bili milwauski Slovenci slabo zastopani. Delegate sta poslali društvu 104 in 192 SNPJ, dalje podružnica 56 SANSa in krožek Progresivnih Slovenk. Kam je izginila zavodnost pri ostalih društvih SNPJ v Milwaukeeu? Kje so bili delegati JPZ Sloge? Spominjam se, ko je bilo ustanovljeno društvo Sloga, ki nosi sedaj št. 1, in tedaj so bili zraven sami socialisti. Sedaj pa kaže, da se člani te organizacije nagibljejo prav na nasprotno stran. Če bb šlo tako naprej v naši naselbini, potem bomo imeli v bližnji bodočnosti samo še eno stranko. Ta stranka pa ne bo napredna, ampak klerikalna!

Če pride do tega, potem bodo dobili zadostne vsi tisti tukajšnji nazadnjaški Slovenci, ki potiskajo našo naselbino nazaj v temo že zadnjih 30 let. Človek bi se nad tem razkopal, ker se zaveda, da bomo trpeli posledice vsi. Člani Ameriško-slovanškega kongresa niso samo preprosti delavci slovanškega rodu, ampak tudi profesionalci, sodniki, odvetniki, profesorji, častnikarji, umetniki in drugi. Vsi ti in mnogi odličniki, ki niso slovanškega rodu, so se nam pridružili, ker se zavedajo, da so Slovani tisti, ki delujejo za pravičnejši svet, da so oni tisti, ki bodo preprečili španske inkvizicije v bodočnosti, s katerimi nam danes grozijo.

Ameriško-slovanški kongres deluje z vso energijo za progresivno stranko, katera je edina bilka, da se je oprinemo in se rešimo pogube pred fašizmom, kateri zopet prodira na svetlo z veliko naglico.

Na zborovanju so nam razni govorniki podali jasno sliko, kaj danes dela ameriška in druga reakcija. Danes ameriške vojaške oblasti v Nemčiji in drugod spuščajo na svobodo največje nacistične kriminalce, dočim v Ameriki ljudi, ki se borijo za pravice in svobodo, mečejo v zapore.

Navdušenja za Wallacea in progresivno stranko je bilo na tem zborovanju toliko, da ga ne more opisati nobeno pero.

V soboto dopoldne so nam bili podani račni. Stroški, kaj zelo veliki in bodo v tekoči politični kampanji še večji, zato je vodstvo zvečer na banketu apeliralo za prostovoljne pripevke. Odziv je bil velik — nad \$10,000, katere so prispevale razne narodnostne skupine in posamezniki, \$2,765 pa je bilo zbrane v nedeljo popoldne v Chicagu Civic-operi, kjer je govoril Henry Wallace. Torej znaša skupna kolekta \$12,765. Lepa vsota, kaj ne!

V Chicagu Civic-operi je bil podan tudi lep program, ki ga je izvajala mladina ruskega po-

kolenja. Peli so krasne pesmi in plesali narodne plesse. To mi bo ostalo v spominu vse žive dni.

V soboto popoldne so imeli svoje seje posamezne narodnostne skupine, na katerih smo razpravljali o bodočem delu za Ameriški slovanški kongres. Slovenska skupina je bila najmanjša, vendar pa smo zbrali skupaj \$512 in sprejeli zaeno več sklepov. Eden teh sklepov je, da da organizacija SANS tiskati v slovenščini platformo progresivne stranke, in sicer 10,000 izvodov.

Tedaj nam je tudi bila sporočena žalostna vest o smrti gl. predsednika SNPJ Vincenta Cankarja. Kakšno presenečenje in žalost! Zbrali smo primerno vsoto za venec, potem pa je bilo sklenjeno, da se mesto za venec daruje to vsoto za svobodo našega tiska, za katerega je tudi pokojnik močno deloval. Upali smo, da bo to njegovi družini po volji. Dalje je bilo sklenjeno, da se pošlje pismo užaloščeni družini, v katerem se navede veliko delo, ki ga je br. Cankar vršil v SNPJ in drugih dobrotelnih organizacijah, zaeno pa se izreče družini sožalje.

Po seji smo se šli nekateri zadnjikrat posloviti od br. Cankarja, ki je ležal na mrtvaškem odru v dvorani SNPJ. Toliko lepih vencev cvetic še nisem nikdar videl. V sredi na odru pa je bil dragocen venec, v katerem so bile vpletene črke SNPJ. Med temi cveticami pa je spal večno spanje naš br. Cankar. Poznao se mu je, da je v tej kratki bolezni veliko pretrpel. Ko sem ga opazoval, so mi prišle na misel te besede, ki jih želim napisati njemu v zadnji pozdrav: Spavaj mirno srce blago in sanjaj večni sen. Dokončaj si posvetno gorje, tukaj ti naj še dolgo sije dan. Blag Ti spomin!

Chas. Kramer.

To in ono
iz Barbertona

Barberton, O. — Ko smo se zbrali na seji zastopniki federacije SNPJ za severni Ohio, je predsednik naznanil žalostno vest, da je preminul gl. predsednik SNPJ Vincent Cankar. Vsi smo bili osupljeni. Pogrešali ga bomo pri SNPJ. Sicer bomo imeli za njim mladega naslednika, ampak dvomim, da bi mogel kdo nadkrijevati pokojnega predsednika. On je častno dovršil svoje delo pri SNPJ, mi pa moramo nadaljevati po njegovi poti.

V bolnišnici v Barbertonu je bila Antonija Može. Morala se je podvreči operaciji. Sedaj se zdravi doma in je na potu okrevanja.

Gospodinski klub društva Domovine bo priredil prvo veselico v jesenski sezoni, in sicer 9. oktobra, progresivni klub pa 16. oktobra.

Članice gospodinskega kluba vabimo občinstvo, da se udeleži naše zabave v velikem številih in nam pomaga, da si izboljšamo kuhinjo, da bo lepše kuhati v njej. Progresivni klub tudi prijazno vabi na udeležbo. Ves čisti preostanek gre v dober namen.

Samostojno društvo Domovina pa se pripravlja za veliko proslavo 30-letnice, ki se bo vršila 27. in 28. novembra. Torej bomo kar precej zaposleni. Tudi v tovarnah se dela še precej povoljno. Prihodnjic bom poročala kaj več.

Mary Šuštaršič.

Prispevajte
v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enskopravnosti, Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 3446 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blagajnik obrambnega sklada.

Član progresivne stranke v Augusti, Georgija, ki ga je drhal napadla in pretepla, ker je vodil kampanjo za Wallacea. Drhal je udrla v glavni stan stranke in ugrabila njega in štiri sodelavke. jih odpeljala 15 milj daleč ter jih pretepla.

ZACETEK IN KONEC SVETA

Ker izgubi sonce vsak dan 360.000 milijonov ton svoje teže in s tem tudi na privlačnosti, se naša zemlja oddalji od njega v sto letih za cel meter. Pojav nujno vodi do katastrofe, ki pa je k sreči predvidena šele čez bilijonček let

Aristotel ima prav, ko trdi v svoji metafiziki: "človek ima po naravi strast do spoznanja". In tako spada tudi vprašanje o začetku in koncu sveta, vprašanje, da-li se vse večno ponavlja, med najstarejše miselne probleme. Ideje, kakor o večnem ponavljanju, najdemo že v religijah starih Indov, srečavamo jih pri Heraklitu, Anaksimandru, Empedoklu in pri stoiki; to je tudi Vergilova misel, ko pravi v četrtri eklogi svoje "Bukolike", da bo "veliki Ahil znova poslan proti Troji". A tudi v novejši filozofiji naletimo na misel o večnem povratku vseh stvari, nje najpomembnejši zastopnik pa je nedvomno Nietzsche. Ta ideja mu je bila temelj njegovega filozofskega sistema, čeprav je priznal nedokaznost svoje teorije, ko je v Mayerjevem nauku o ohranitvi sile in drugod zaman iskal fizikalnih postavk zanjo.

Poskusili bomo na podlagi dejstev, ki so jih ugotovile moderne naravoslovne znanosti (astronomija, astrofizika, fizika, kemija), podati sliko o vesoljstvu, v katero smo postavljeni s svojim življenjem. Številčne vrednosti, ki jih bomo navedli, ustrezajo najnovejšim dognanjem navedenih znanosti; časovne navedbe o starosti zemlje, sonca ali sistema Rimske ceste je smatrati za srednje vrednosti, tako n. pr. navedbo zemeljske starosti z 2000 milijoni let. Po razmerju med svinčcem in uranom v radioaktivnem kamenju, te starosti namreč ne moremo smatrati za nižjo nego 1400 milijonov let, po relativni čistosti urana v njegovem iztopu, aktivno-uranu pa za nižjo nego 3400 milijonov let. Srednja vrednost je potem nekako 2000 milijonov let.

Trdno dognanje moderne elektromagnetske teorije je to, da ima vsaka vrsta žarenja neko tezo, ki je prav tako realna kakor teža lt železa. Pritisk, ki ga izvršuje svetloba na kakšno ploščino, naj si bo še tako neznan, so izmerili eksperimentalno. Iz tega sledi, da mora vsako telo, ki žari, izgubljati tezo. Tako izgubi sonce z izžaravanjem vsakih 24 ur 360.000 milijonov ton. To spreminjanje materialne teže v žarenje se dogaja na vseh zvezdah, tudi na zemlji, kjer se elementi kakor uran neprestano spreminjajo v preprostejše atome svinca in helija. Izguba teže na zemlji po izžaravanju pa znaša le 50 kg v 24 urah.

Današnja sončna gmota tehta 2000 kvadrilijonov ton. Preprost račun nam pokaže, da bi moglo sonce tedaj oddajati svojo substanco še 15 bilijonov let v prostornino, preden bi se njegova energija po stalnem izgubljanju teže izčrpala. To obdobje pa bo še večje. Znani angleški astronom Edington je l. 1924 namreč pokazal, da zavisi svetilna moč kakšne zvezde od njene teže. Tako imajo zvezde, ki so po teži enake soncu, približno isto svetilno moč. Zvezda pa, ki je polovico lažja od sonca, ne izžareva polovice njegove energije, temveč samo osmino. Čim starejša postaja zvezda, tem manjša je sicer njena teža zaradi izžaravanja, a tem manjša je tudi oddaja njene energije. Pometakem bi se tedaj bodoče življenje našega sonca raztegnilo skoraj brezmejno preko navedenih 15 bilijonov let.

Pri tem bi opozorili še na neko drugo dejstvo. Razdalja med zemljo in soncem znaša danes 149 milijonov kilometrov in ustreza po znanem Newtonovem zakonu o privlačnosti natančno današnjemu razmerju v teži. Ker se teža sonca, kakor smo videli, stalno manjša, se njegova privlačna moč tudi manjša in primer zemeljske krožne poti večja. V stoletju se zemlja oddalji od sonca približno za meter, v bilijonu let se bo razdalja povečala približno za 10 odst.

Zdaj nastane veliko vprašanje, da-li se te izgube energije po izžaravanju kako nadomestijo. Na to vprašanje nam dogovarja novodobna toplotna teorija z obema svojima glavnima stavkoma. Prvi zakon, zakon o ohranitvi energije, pravi, da se energija ne more uničiti, spreminja se pa v različne oblike,

stanjem, ko kažejo zvezde nagnjenost k temu, da se stisnejo in zmanjšajo svoje žarenje na majhen del svojega dotedanjega žarenja. Morja in reke bi tedaj zaledenole, zrak bi se spremenil v tekočino, zemeljsko življenje bi moralo prenehati. Sonce bi moralo izgubiti samo 3 odstotke svoje žarilne sile, da doseže to nevarno stanje, za to pa potrebuje kakšnih 150 tisoč let. A to je še zmerom dosti.

Ob sklepu moremo reči, da bo človeštvo, če ne nastopijo nobene malo verjetne katastrofe, živelo še neznansko dolgo dobo na zemlji. Kot prebivalci vesolja živimo pač v njegovi poslednji periodi, kajti pretežni del materije se je izžarel v prostornino, še preden je nastopilo človeštvo. Kot prebivalci zemlje pa smo šele ob začetku časa. (P. D.)

Druga nevarnost je nadalje: Sonce je pred nekim nevarnim

"Objektivnost" glasila Informbiroja

Trst, 17. sept.—Včerajšnji "Il Lavoratore" objavlja izveščke iz članka, ki ga prinaša glasilo Informbiroja. Članek "obravna" položaj na Tržaškem ozemlju in "mučeniško" pot Vidalijevih frakcionošev, ki so jih "Titovi agenti" pretepali in skušali pobiti. Podobnim nevarnostim so bili izpostavljeni predvsem "italijanski in slovenski funkcionarji". Glasilo Informbiroja "ugotavlja" dalje, da so "Titovi agenti" vzpostavili v partiji "brutalen sistem zatiranja" in "odstranili vsakršni pojav notranje demokracije in vsakršno možnost kritike". Borba je bila v Trstu zelo težka, ker se je "maršal Tito poslužil sredstev obupanca", njegovi "agenti" pa so "razpihovali nacionalno mržnjo in razširili najneumnejša gesla". V Trstu so Titovi pristaši ustanovili šolo in jo postavili pod vodstvo Sedmaka in Vilharja, ki sta bila "že izključena zaradi trockizma" in sta agenta "Intelligence service-a". Gojencev te šole so se "Titovi agenti" skušali poslužiti, da bi "izvajali svoj vpliv na množice". Isto glasilo prinaša članek Duclosa, tajnika francoske komunistične stranke, v katerem silovito napada politiko maršala Tita in "njegove izdajalske klike". Tako "Il Lavoratore".

Tovarne za zlojljive hiše

Tovarne za izgradnjo zlojljivih hiš v Beli Rusiji so izdelale vse potrebne dele za mnogo sto stanovanj, namenjenih delavcem Donješkega bazena in Krivega Roga. Največja tovarna izdelava vsak dan po eno tako hišo z 8 stanovanji. Podobne tovarne gradijo sedaj v Ričici na področju Gomela in v Polesju. Tovarna v Ričici bo delala z zmogljivostjo 250 dvostanovanjskih hiš mesečno.

VREMENSKE PRILIKE V ARKTIDI

Kolikokrat beremo kaj o Arktidi, vedno imata pri tem važno, če ne naravnost odločilno vlogo, njeno podnebje in vreme. Od teh dveh činiteljev je bila odvisna že marsikakšna odločitev o uspehu ali katastrofi, o življenju in smrti in še marsikakšna odločitev bo odvisna od njiju, kajti še vedno ju ne poznamo do podrobnosti in po vseh svojstvih.

Vemo pač nekoliko o osnovah teh dveh činiteljev. Vemo za pomen zalivskega toka, za podnebne prilike v evropskih delih Arktide in vemo, da se s svojim odcepom, tako imenovanim atlantsko-grumantskim tokom izlaska določeno še ob zapadni obali Grumantov (Spicbergov). Tako nam postane jasno, zakaj dosežejo poletne temperature v senci v teh širinah 80 stopinj od ravnika, včasih do 15 stopinj Celzija. Seveda ima pri tem še neka druga okoliščina svojo veliko vlogo: tečajno poletje je en sam dolg dan. Po dele mesece sonce sploh ne zaide. Tudi opolnoči sije toplo z neba, tako da o kakšni nočni ohladitvi tu ni besede. Zima pa je prav dolga, neprestana noč, ob kateri koncu pade temperatura neredko na 40 in celo 50 stopinj pod ničlo; za Grumante, katerih podnebje nam je ta čas še najbolj znano, znaša na pr. doslej najnižja temperatura 49,2 stopinje pod ničlo. Takšen mrz se nam zdi komaj še znosen. In vendar ne prezirimo tam vsako leto samo nekatere ekspedicije, ki so slučajno na poti, marveč imamo na Grumantih, kakor v različnih drugih daljnih polarnih krajih, stalna naselja; na Grumantih obratuje celo premogovnik! In mrz tudi v resnici ni neznošen, ker je ozračje večinoma mirno in jasno. Nevarno pa postane, če zadržujejo zimske snežni viharji. Pod njihovim vplivom sicer temperatura znatno poskoči, a celo če znaša "samo" 15 stopinj pod ničlo, ni bivanje na prostem prav nič zabavna stvar.

Dočim pa so proti mrazu še vedno kakšni bolj ali manj učinkoviti varnostni ukrepi, človeški organizem čisto ne preneha dolgočasne teme, pomanjkanja svetlobe in sončnih žarkov. Zaradi tega je opažati med prezimujočimi polarnimi raziskovalci in naselenci predvsem bolezen malokrvnosti. To malokrvnost podpira še pomanjkanje svežih živil in sprememba v prehrani. In navsezadnje niso škodljivi učinki polarnega zimskega podnebja samo fizičnega, marveč v prvi vrsti duševnega značaja. Neprestana enolična mlačnost zunanje sveta deluje ubijajoče zlasti proti koncu zime. Ljudje postanejo brezbržni, pobiti, malokrvnost kakor sploh poslabilana telesna konstitucija donalata svoj del, da se človeku ničesar več ne ljubi in da zapade v brezdelje. To brezdelje pa stopnjuje pobitost in občutek zapuščenosti, tako da se pojavi še pred koncem zime prava "polarna psihoza".

Polarno poletje pa odključuje

potem človeka s svojo žarko preobilico svetlobe. Polarno poletno podnebje je svetlobno podnebje prve vrste, kajti izredno čisti in suhi zrak, ki mu ni pri mešana nobena industrijska onesnažena, pripušča navzle nizkemu sončnemu stanju, velike množice kratkovalnih, kemično in biološko učinkovitih ultravijoličnih žarkov od zemlje. Posamezna merjenja žarkosti, ki so jih izvršili na Grumantih in na Laponskem, so izdala vrednosti, ki ne zaostajajo dosti za vrednostmi, ki so jih izmerili v Srednji Evropi. In učinke te preobilice svetlobe vidimo v izrednem porastu hemoglobinske sestavine v krvi, v zdravi zarjavlosti kože in končno tudi v hitrem oživljanju rastlinja.

Tudi drugače kaže poletno vreme v Arktidi in Subarktidi pogoje, ki so človeškemu zdravju zelo ugodni. Temperature, zračna vlaga in moč vetrov se držijo v mejah, ki ustrezajo milnemu podnebjju. Temu se pridružuje še velika čistost ozračja, ki vsebuje tudi izredno malo bakterij. Tako so izvršili na pr: na Novi zemlji biološke poskuse, ki dopuščajo trditve, da je Nova zemlja "otok brez bakterij".

Ta dognanja niso delno niti nova, temveč že precej stara in moderno raziskovanje jih je samo poglobljilo in razširilo. Če pred prvo svetovno vojno so menili priznani strokovnjaki, da bi bilo treba osnovati v Arktidi zdravilišča in letovišča. Ne glede na svoje zdravilne prednosti nudi polarno podnebje vsaj poleti ugodne življenjske in delovne pogoje. In to v bodočnosti velikega pomena, kajti o gospodarskem izkoriščanju Subarktike in obmejnih arktičnih ozemelj še zdavnaj ni padla zadnja beseda. Že dejstvo, da se človek mnogo laže privadi mrzljememu nego vročemu podnebnju, dopušča zaključek, da bo ekspanzivnost kulturnih narodov srednjih zmernejših širin segla v polarna ozemlja. Kajti tropska ozemlja, v kolikor so razdeljena med posamezne države kot kolonije, uporabljajo v prvi vrsti kot zaščito gospodarske neodvisnosti in ozemlja za proizvodnjo surovin. Kot naseljena ozemlja za prekomerno številno ljudi pa prihajajo bolj zaradi podnebnih prilik le v majhni meri v poštev. Vprašanje, naseljenosti ozemelj pa postaja za ljudstvo zmernejšega nasa vedno bolj pereče. V koliko bo tu uporaben visoki sever, bo pokazala bodočnost. (P. D.)

Mi resno dvomimo, da bi s takim načinom, pisanja glasilo Informbiroja moglo pridobiti na vzgladu. A to vprašanje zadeva glasilo samo in nas trenutno ne zanima. V tem trenutku nas zanima dejstvo, da "Il Trovatore" meni, da je po komaj dveh mesecih in pol spomin na objektivni potek dogodkov pri nas v zvezi z objavo resolucije že tako obledel, da more danes objavljati stvari, ki so jih sami poslali glasilu Informbiroja, a si jih do danes še niso upali objaviti. Če bi jih objavili oni, bi jim itak nihče ne verjel; če jih pa objavi glasilo Informbiroja, se bo morda našel kdo, ki jih bo—dasi s težavo—vendarle pogotnil.

Članek, odnosno izveščki, so iste narave kot vsi dosedanj. Gole trditve brez dokazov. Te dokaze čakamo že dva meseca in pol, in vse kaže, da jih bomo tudi zaman čakali. Časa je bilo na pretek, da bi se mogla izrčno obravnavati in prepričljivo dokazati vsaka posamezna trditev resolucije. Ne, te poti, ki jo mi smatramo za edino pošteno in pravilno, nikakor nečemo ubrati. Mesto tega nadaljujejo s klevetanjem in blatanjem Jugoslavije.

Na ta način morejo nadaljevati leta in leta: rezultat bo vedno isti. Če se v tej klevetniški kampanji oglašajo tu pa tam tudi večji kalibri, ne more ničesar spremeniti na dejstvu, da je nedokazana trditev, laž in kleveta, pa naj jo izusti Frtavčkov Gusti ali Jacques Duclos. Nam prav nič ne imponira, če Jacques Duclos objavlja v glasilu Informbiroja oster in silovit napad na maršala Tita; imponiralo bi nam, če bi objavil stvaren članek, kjer bi objektivno analiziral in utemeljil vsaj eno načelno napako KPJ.

Silovit napad Jacquesa Duclosa imponira listu "Il Trovatore", ker tudi on "pomaga" jugoslovanskim tovarišem na isti osnovi klevetanja in blatanja Jugoslavije, kakor vsi ostali. Ta osnova mu celo dovoljuje pisanje, da smo mi pretepali in skušali pobiti Vidalijeve "funkcionarje", medtem ko je vsem znano, da so bili prav naši tovariši z njihove strani predmet najrazličnejšega nasilja: od groženj, da te vržejo skozi okno, sramotjenja, udiranja v stanovanja in klofutanja, do najprejdenjših načinov sabotiranja našega lista, ki jim gre na živce samo zato, ker tudi v tej zadevi zahteva načelnost, objektivnost in resničoljubnost.

Dokler boste vi, in z vami vsi ostali, še nadalje pristaši take "pomoči" jugoslovanskim narodom, vedite, da bomo do take vaše "pomoči" ohranili tudi v bodoče isto stališče, kot smo ga imeli do sedaj.

Cebele potrebne kmetijstvu

Vsakemu naprednemu gospodarju je znano, da je čebelarstvo važna gospodarska panoga, ne samo zaradi donosa medu in voska, marveč predvsem zaradi poljanja različnih poljedelskih kultur, kakor ajde, sončnice, oljnatre repice, različnih detelj, boba, nadalje vinogradov in vseh vrst sadja, ki bi se brez čebel sploh ne oplojilo. Čebele pri pobiranju peloda (cvetni prah) in sladkega soka (nektar) prenašajo cvetni prah in oplajajo ter na ta način večajo zarod pri teh kulturah, kar pomeni z gospodarskega stališča velik dobiček.

Sovjetski učenjaki so ugotovili, da je rodovitnost kultur, ki so oplojene po čebelah, za 50—300 od sto večja. Seme pri rdeči detelji se na primer poveča za 200—300 odst., pri lucerni za 50 odst., pri ajdi za 60 odst., pri sončnici za 50 odst., a pri sadnem drevju za 60 odst.

Zanimivi so podatki glede oploditve trt. Znanstveno je dokazano, da je grozdje, oplojeno po čebelah, povečalo svoj doprinos 11-krat. Bilo bi zanimivo vedeti, kakšen je pri nas uspeh pri vinogradništvu z oplajevanjem trt po čebelah.

Po ugotovitvi učenjakov ne smejo biti čebele preveč oddaljene od kultur, ki bi jih morale oplojiti. Tako je n. pr. dokazano, da je dalo ajdno polje v neposredni bližini čebeljnaka 600 kg ajde na ha, oddaljeno 300 m od čebeljnaka 525 kg, a oddaljeno več kot 500 m samo 400 kg na ha.

TRADICIJE RUSKEGA BALETA

Ruski narod je izredno nadarjen za godbo, pesem in igro. Prav ta nadarjenost je predstavljal hvalažno osnovo, na kateri se je razvila velika umetnost ruskega baleta, ki se je proslavil v svetu.

Slavni ruski pesnik Aleksander Puškin je v opisu plesa onodobne znane plesalke Avdotje Istomine, te "ruske Terpsirore", uporabil izraz: z dušo pretkan let.

Tuji vplivi 17. in 18. stoletja v koreografiji so bili ruskim mojstrom plesa le kot izhodiščna točka, od katere so smelo krenili naprej k novim formam narodne umetnosti. Razvoj baleta je tesno povezan z razvojem muzike, kajti godba predstavlja ozračje, v katerem se ples razvija. Odkar so se v genialnih operah Glinkine pojavili na odru čarobni plesni Natne (Ruslan in Ljudmila) ter odvajajoči ritmi poljskih plesov (Ivan Susanin) se je stvorila pristna in globoka vez med ruskimi skladatelji in ruskim baletnim odrom, ki je zagotovila ruskemu baletu njegov vzpon.

Druga polovica 19. stoletja je vnesla v rusko baletno godbo niz pomembnih del. Z veličastno epsko Borodinovo opero "Knez Igor" je pridrl suhi stepski veter žarkih poloveških plesov. Čajkovski je daroval ruskemu baletu nezne lirске partiture "Labodjega jezera", "Zaspale lepote" in "Ščelkuncik". Glazunov je ustvaril strogo lepoto "Rajmonde" in nežno pisano baletske miniature, kakor je "Letna doba". Simfonične suite Rimskega-Korsakova v "Šeherezadi" in "Španski kapriol" ne le zvenijo, marveč se tudi preliva v čarobnem blešku koreografskih barvnih odtenkov. Za mnoge prispevke se mora ruski balet zahvaliti Stravinskemu in Prokofjevu, z zgodovino baletne muzike pa za vsakega povezan tudi imena Bliera in Vasiljenka, Asafjeva in Sostakovića, Ljadova, Balakirjeva, Arenskega in drugih.

Ruska koreografska šola ima preko dvestoletji življenja. Toda že davno je zašel v zgodovinsko pozabo vpliv francoskih in italijanskih mojstrov, ki so ruski balet seznanili z obilico plesov klasičnega baleta. Ruska šola je odklonila italijansko formalistično virtuoznost in nekam površno francosko zunanjo uglajenost, ne da bi se odrekla prefinjeni italijanski tehniki in Francozom lastni uglajenosti globine.

Ruski baletni oder je ustvaril poseben lik baletnega mojstrakoreografa s tejnjo, da ustvarja in prikazuje plesne polne notranje resničnosti in psihološke vsebine.

Pedagoška umetnost ruskih baletnih mojstrov je zagotovila izpopolnjevanje baletskih skupin z novimi mladimi močmi, ki obvladajo ne le dovršeno klasično in karakternih plesov, marveč sprejemajo z globokim razumevanjem naloge baletskega umetnika kot umetnika gledališča in tvorca izpopolnjenih in dognanih likov. Seenska umetnost se je pričela razvijati v znamenju realizma.

V poslednjih dvajsetih letih so se med prve uvrstile znane plesalke Marina Semjonova, Galina Ulanova, Olga Leošinska, Natalija Dudinska; nadalje mojstri plesa kakor Vahtang Čabukijani, Aleksej Jermolajev, Asaf Meserer, Konstantin Sergejev in mnogi drugi.

Na baletskem repertoarju so se pojavila nova dela. Pri ustvarjanju novih baletov so se združili sovjetski dramatski pisci in skladatelji. Vsebinsko baletskih stvaritev črpajo iz zgodovine, iz klasičnih knjižnih del in iz sedanosti. Na baletskih programih so se pojavile koreografske inscenacije mojstrov Puškina, Lermontova, Gogolja, Shakespeara, Balzaca, Lopeza de Vege in drugih. V burnih plesih "Plamen Pariza" so vznikle strasti iz zgodovine francoske revolucije. Sodobna sovjetska bajka je dala material za balet "Trije debeluški", v "Ridečem maku" je odjeknila mrščnost današnje Kitajske. V "Svetlani" pa se je na desetih proslavila herojska sovjetska omladina.

Vzniklo je novo pokolenje ba-

letnih mojstrov. Izvajanja poudarjenih baletov so pokazala na imena mladih baletnih mojstrov. "Bahčisarajski vodomet" je prinesel polarnost Rostislavu Zaharovu, "Plamen Pariza" Vasiliju Vojnonenu, "Romeo in Julija" Leonidu Lavrovskemu, "Trije debeluški" Igoru Mojsjevu, "Veseli žene windsorske" Vladimiru Burmajsteru, "Svetlana" Aleksandru Radunskemu, Lavu Pospjehinu in Nikolaju Popku.

Z novim načinom so se izkazali tudi starejši baletni mojstri Kasjan Belozovski in Fjodor Lopuhov. Dolo Kajsana Golejzovskega na baletu Sergeja Vasiljenka "Lepi Josif" z otipljivim spajanjem akrobatike in klasičnega plesa ter z originalnim izkoriščanjem konstruktivnih dekoracij za balet, je pritegnilo splošno pozornost. Fjodor Lopuhov je prišel do zanimivih stvaritev v "Ledeni devici" po Grigov kompoziciji ter je sijajno izkoristil način komedije "del arte" v "Pulcinelu" Igora Stravinskega. Najboljše tradicije ruskega baleta so našle pot v ustvarjalno prakso vseh novih baletskih pozorišč, osnovanih v poslednjih letih v vseh večjih centrih in prestolnicah sovjetskih republik.

Istočasno pa so narodna gledališča obogatila baletsko umetnost z divjimi folklornimi plesi narodov Kavkaza, Srednje Azije, Bele Rusije, Moldavije, Letonije, Estonije, Litve itd. s plesi, prepoinimi ljubezni do domovine in lastnega naroda.

Med vojno baletska umetnost ni utrpela zastonja. Kakor v mirnem času, se je tudi med vojno nadaljevala z novimi predstavami in ustanavljanjem novih baletnih šol. Junaštva sovjetske armade so navdahnila umetnike na tem polju, ki so ustvarili nekaj odličnih prikazov, kakor "Gajane" skladatelja Hečaturjana, balet "Lola"—o borbi španskega naroda proti Napoleonovi vojski—in mnoge druge. —(Prim. dnevi.)

O morskem dnu

Morsko dno je v marsičem podobno zemeljskemu, le da ni tako vzvalovano, zato pa padajo tla znatno globlje nego se na kopnem dvigajo vrhovi gora. Najgloblje morsko dno je vzhodno od Filipinov (več kot 10.000 metrov); nemara je prav tu iskati vzrok potresov, ki se tako radi pojavljajo ob obalah Tihga oceana. Po večjih potresih se namreč na mnogih mestih dno zniža ali zviša, razlika doseže 30 in celo več metrov, kar vse se je dognalo s pogodnim merjenjem.

DELO V REPUBLIŠKIM RUDNIKIH V BOSNI IN HERCEGOVINI, MECHANIZIRAJO

Nedavno so v premogovniku rjavega premoga v Suhaci inštalirali moderno mehanično separacijo. Instalirajo še druge naprave za mehanizacijo dela v premogovniku. Zgradili so tudi krak industrijske proge. V mostarskem premogovniku postavljajo strojno napravo za mehanično zasipanje izkoriščanih rogov. Nadalje mehanizirajo premogovnik v Miljevi pri Foči in rudnik barita pri Kriševem.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi družinski člani in ženske in člani, ki jih družava izvedlje v to svrhu.

- Wali zastopnik letalniki in potovalni zastopniki na delovnem obdobju so: Louis Barbarich, in Miroslav Wla. in cizlio. Anton Janbovick, in Cleveland, Ohio in cizlio. Frank Klun in Chibholm, Minn. in Chibholm in cizlio. Frank Cvitan in The Hill, Pa. in v. srednje-vzhodno Penna. Anton Koran in Norwinton, Pa. in v. zapadni Pennsylvania.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svojo naročnino družbno listu

PROSVETA
2857 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
V Prosveti se dnevno srečuje in delovne vesti. Ali jih žitate vsak dan?

Tihožitja in pejsaži - Novele

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

"Lej jo," je odvrnil, "saj si se tudi ti spreminila. Le spomni se, kaka majhna deklica si bila nekoč, ko sva posedala na tej peči, zunaj pa je bila prav taka burja kakor danes. Imela si dolge lepe kite. Pa sva se sprla na tej peči in tedaj sem te prijel za tiste kite in te vlek za kakor mače. Povej, ali se še spominjaš?"

"Spominjam se," je odvrnila smehljaje. "Tako sem se tedaj razbesnila, da sem ti zasidala nohte v lice, ali se še spominjaš?"

"Spominjam se," je odvrnil in se zdaj tudi on smehljaj. "Tako si me opraskala, da sem bil ves krvav. Bila si kakor mačka. Oči so ti žarele, kar bliskalo se je v njih in piskala si tudi kakor mačka! Ali pa se spominjaš, zakaj se je to zgodilo? Zakaj sem te zgrabil za kite?"

Zdaj je najprej pobesila pogled, nato pa ga ljubko in toplo pogledala ter se nekam grenko nasmehnila, ko je rekla:

"Spominjam se. Očital si mi, da imam rada Zaplotnikovega, tebe pa da sploh več nočem pogledati. . . Ali pa se spominjaš, zakaj je bilo tako? Kaj ni Mlinarjeva trdila, da ti samo njo maraš, da ji vedno kaj prineseš, da pa o meni govoriš najgrše in si celo rekel, kako sem neumna; se spominjaš?"

"Spominjam se," je odvrnil, "ali zdaj ti lahko povem, ker takrat me nisi hotela poslušati, da Mlinarjevi ni malo nistem maral. Tako naduta in tako domišljava babnica je bila, rekel sem ji, da je navadna koza, ki bi jo bilo treba privezati k jablani, ker je sicer vedno v tujem. Priznati moraš, da je bila lepa, ampak še bolj neumna. Tisto, da maram njo, pa si je sama izmislila v svoji neumni glavi, ker ti je bila nevoščljiva. Te tebe sem imel rad, sicer te ne bi za kite! O sebi pa le moraš priznati, da si imela Zaplotnikovega rada. . . Potem si samo še z njim hodila v šolo in iz šole, mene pa še pogledala nisi. Bil sem ves bolan zaradi tega in mislil sem samo na to, kako bi ga spodrinil in si tebe pridobil. A ti le z njim! Mar te nisem tri leta kasneje, ko smo že odhajali za vedno od tod, v nedeljo po večernih počakal, da se poslovim od tebe in da ti povem, kar mi leži na duši? Se spominjaš, da sem te čakal?"

"Spominjam se," je odvrnila, "res je, da nisem hotela govoriti s tabo, a le zato, ker sam dobro veš, kako je Mlinarjeva norela za tabo in jaz sem bila prepričana, da imaš še vedno rad le njo. Toda ko sem bila že na ovinku, sem se ozrla. Rekla sem si v duši: če zdaj pride za mano, bom govorila z njim. Vse mu bom povedala, o čem ga bom, da bo kar grdo. Ampak kaj si morem, če ga imam rada! Ali se spominjaš, kako sem se ozrla?"

"Spominjam se," je rekel. "Res si se ozrla, a jaz nisem mogel za tabo. V meni je bilo vse tako strašno, da sem jokal. Šel sem in sem si rekel: Zdaj odhajamo od tod in nikdar več je ne bom videl. Torej je najboljšje, ako si jo enkrat za vselej izbršiš iz srca. Drugače ne bom mogel živeti."

"In si me izbršil?" je vprašala smehljaje.

Odmajal je. "Nisem te mogel. Nikdar to nisem mogel pozabiti. Preveč si živela v meni. Ti pa si mene, ne?"

Odmajala je. "Nisem te mogla. Ko se nisi vrnil, čeprav sem te čakala, sem si rekla: Nima me rad. Če bi me imel rad, bi prišel za menoj in bi mi odpustila. Ker pa me nima rad, gre. Iztrgala si ga bom iz srca, da ne bo preveč bolno, sicer ne bom mogla živeti."

"Pa vendar si se poročila z drugim?" je rekel rahlo očitaže.

Tedaj se je bridko nasmehnila. Rekla je: "Nekoč sem pomislila na vse to in sem dognala, da se človek nikdar ne more poročiti s tistim, ki ga ljubi, ali ki ga je ljubil. Poročimo se z nekom drugim, a ljubimo vse življenje nekoga drugega. Nikdar te nisem mogla pozabiti. Koli-

kokrat sem se vprašala: Kje je zdaj Peter in ali je srečen?"

"Pa ti?" je vprašal Peter, "ali si bila srečna?" Nasmehnila se je bridko. "Na kmethi smo," je rekla, "treba je živeti. Dobiš otroke in misliš samo, kako bi oni bili srečni. — No, naposled sem ostala sama. Najprej sta mi umrla otroka, potem je umrl še mož. Potem pa je prišla ta vojna in zdaj samo čakamo, da bi že enkrat bilo konec vsega. Saj smo že vsi zmešani. A nikjer ni videti konca. . ."

Nasmehnil se je. "Tudi konec pride," jo je potolažil. "Morda še prej, kakor si mislimo. Ne obupaj, videla boš, kako je bilo vredno živeti. — To sem ti hotel reči: nočaj ostanem pri vas. Oče me sicer postrani gleda, s tabo pa se bom, vsaj tako upam, že pogovoriti. Ali pa me boš tudi poglajala v noč?"

Gledal ji je naravnost v oči in ta trenutek je mislil bolj na to, kako je v teh očeh ostalo še nekaj nekdanjega, nekaj tistega, kar ga je že otroka tako očaralo. Iz njih je odsevala drobna, ljubka Štefka šolskih let, Štefka tu s te velike peči v zimskih dneh, ko je zunaj zavijala burja kakor ta večer.

"Lepa si," je rekel, preden je dobil odgovor, kar ga je spet spomnilo otroških let, ko jo je nekoč okrasil s pomladnim cvetjem in ji potem priznal ves očaran: Lepa si!

"S tem me ne boš," se je nasmehnila. "Tako si mi tudi nekoč priznal. Ko pa si se razjelil name, si mi kričal: Grda si, grda kakor coprnica! — Ne boš Peter, poznam te. Se spominjaš, da si tako kričal?"

"Spominjam se," je odvrnil in se tudi sam smejal. "Toda sama dobro veš, da je veljalo prvo; prvo je govorilo ljubeče srce, drugo pa srce, ki se je razjelilo. — Vsekakor pa ostanem tu. Da ti povem, nikakega opravka nimam tu. Mimo sem šel; moral bi že naprej, pa se je na arečo tako napravilo, da dva dni ne morem nikamor in sem si rekel: Kakor nalašč, tako vsaj pogledam Štefko, ali me še ni pozabila. — Napravil sem velik ovinek do tebe. Tam so peči in tam so druga dekleta, ali jaz sem hotel vse to videti pri vas. Pot ni prijetna, lahko si misliš. Pa sem upal, da bo zato na cilju lepše."

"No in kako je na cilju?"

Pokimal je. "Upam, da bo." "Potem te prav gotovo ne morem pognati v noč, sneg, burja in mraz. — Moram pa ti povedati, da se v tem pogledu nisi prav nič spremenil. Še vedno rad lažeš o lepih stvareh, se spominjaš?"

"Spominjam se," je odvrnil, "a tudi jaz zate moram reči: prav nič se nisi spremenila v tem pogledu; še vedno rada poslušas o lepih stvareh, se spominjaš?"

Zasmejala sta se hkrati. Položil ji je roko okrog vratu in dejal veselo:

"Ali se ti ne zdi, da je bilo škoda teh dvajset let?"

Pomislila je, se grenko nasmehnila in nato dejala modro:

"Leta se ne vračajo."

Sedel na peč, ker je morala iti za delom, klepetal z očetom Kalužnikom, gledal skozi okno, kako zunaj še vedno sneži, kako se burja še prav nič poglobila, mislil pri tim na vse tiste nevsčnosti partizanskega življenja v takem vremenu ter na prijetnosti takega kmečkega doma s toplo pečjo, pri vsem tem pa prisluškoval, delu Štefke v kuhinji, njenim korakom, ko je šla po veži pred hišo in tam še dalje, ko jo je naposled zagledal skozi okno proti staji, veliko in sloko kljub temu, da se je dobro ogrnila. Potem je spet prisluškoval njenemu toplemu glasu, ko je naročala zdaj dekli to, zdaj hlapcu kaj drugega. In potem ga je navdalo rahlo domotožje po nečem davnem, morda za vekomaj zgubljenem.

(Dalje prihodnjič)

čadast dim je poplesaval nad raztegnjenimi, vitkimi zublji, ki so sikali v zrak, kakor da bi bili živi. Srce ji je napolnil tolažeč občutek, da Nemci ranjenec niso našli in da je rešen tudi bolničarski material. Se bo že spet našla kaka hiša, samo da so se ljudje rešili, je pomislila, ko je odprtih ust hlastala za zrakom.

"Ho—o—o!" je spet zadonel nekeje globoko pod njo, kakor da bi se klicali lovei. Zarila je prste med skalne razpoke ter se začela spet dvigati navzgor. Teža v drobovju se ji je večala in večala ter ji jela kot krč pritiskati na srce. Sviri, ki jih je nosila s seboj, so se ji nenadoma zadelo neizmerno težke. Dolžila jih je, da jo ovirajo pri premikanju. Puška je topotaje mahedrala okrog nje. Tokla je po kamenju ter se ji zapletala med ovele veje grmovja. Širok, gumijast jermen, ki je bil zamolito črn in kar nekam lep, jo je pekoče grizel na ramenih. Toda čutila je, da je puška edina stvar, ki ji mora ostati, da se bo v skrajni sili lahko branila in da bi se lahko končala, če bi jo Nemci nameravali zajeti. Ustavila se je. Snela je z ramen bolničarsko torbico z obvezilnim materialom in vsem tistim, kar je potrebovala vsak dan pri pregledovanju bolnikov ter jo skrila med dvoje skal, ki si ju je dobro zapomnila. Zdaj se je dvignila med skalovje nekoliko olajšana.

Fi—i—i! — ji je zazvenčalo nad glavo.

Kamenček se je bil okrhnil in ji padel na obraz. Slavica se je stresla. Razploščena krogla, ki se je odbila od skale, ji je ranila kožo ter se zatrkjala nazdol. Ko je planila naprej, je znova nekaj črtnilo nad njo. Počenila je za skalo in potegnila glavo med ramena. Polagoma se je zasakala ter se ozrla navzdol. Zgrozila se je. Zdaj je bila Nemcem na strelu, to je v hipu spoznala. — Če ne ujame primernega trenutka, to se bo lahko pognala naprej, tedaj jo bodo na tem prehodu prav gotovo zadeli.

Dvignila je glavo, hoteč zdrveti prek nevarnega mesta, toda takoj so se okrog nje usule krogle, pred gorečo bolnico pa se je lajajoče zahajljala težka strojnica.

"S strojnico so me ujeli!" je šinilo Slavici skozi možgane. Začutila je, da je na odločilni točki, kjer mora dobro premisliti vsako stopinjo, če se hoče rešiti, toda valujoča kri ji je kalila jasnost misli. Poskusila je vstati. Spet so zaškrobotale krogle okrog nje, v dolini pa je nekaj trenutkov za tem klepnilo: "Tok—tok—tok!"

Med pekočim nemirom, ki ji je razburjal srce, je ugotovila, da je prav za prav tu ujeta. Če se je hotela dvigniti, je spodaj zalajala strojnica. Na desno umik ni bil mogoč, ker se je dvigala strmo navzgor visoka pečina. Navzdol se ni smela pognati, če ni hotela priti zasledovalcem v pesti, na levo pa je bilo tri, štiri metre do novega zaklonišča.

Pod njo je zaškrtalo kamenje. Pogled ji je splaval tja in uzrla je pod seboj sivozeleno kapo nemškega vojaka, ki je trimasto rinil navzgor. Škrtanje je zaslišala tudi na levi in desni strani. Spoznala je, da jo lovi z več strani in da jo bodo tukaj ujeli, če ne bo ničesar storila. Motnozelenkasta kapa

vojaka se je zmerom jasneje odražala od skal in posušenega grmovja. Slavica je pazljivo gledala premikanje zelenkaste kape, ki se je včasih skrila, pa spet pokazala. Snela je puško, se popravila v zaklonu in jela meriti. Dolgo je lovila pregibavojočo se čapko na cilj, slednjic pa je sprožila. Čapka se je privzdignila, nato pa se je skrila. Črtanje čevljev na vseh straneh je utihnilo. Slavica ni vedela, ali je zadela Nemca v glavo ali ne, pa to zdaj zanjo ni bilo važno. Bila je prepričana, da si je ustvarila pogoje za srečen beg. Zamislila je, stisnila puško s komolecem k sebi ter se pognala prek čistine.

Bilo je, kakor da bi se nemška strojnica splašila Slavicinega strela. Onemela je in zalajala čele, ko se je begunka že skrila za skalo na nasprotni strani. Slavica se je prvi hip vzdostila nad dejanjem, ki ga je storila, hip nato pa se ji je zadelo, kakor da bi se ji nekaj pretrgalo v prsih, kakor da bi ji kdo pritisnil srce na stene prsi. Možgane ji je zalila tema in onesvestila se je.

Nemci so hropeč lezli po pečinah navzgor. Zdaj niso več stiheli. Skriti za kamenjem so oprezovali po strmini in se poganjali iz zaklona v zaklon.

Prav tedaj, ko se je Slavica prebujala iz omedlevice, so obstali trije mladi nemški vojaki z ostro izrezanimi potezami na obrazih pred njo. Š široko razprtimi zenicami jim je zrla v režeče se oči in dve solji sta se ji potočili po licih.

Bili so ji že odvzeli puško. Pretipali so ji žepe, nato pa so jo dvignili z brco ter jo jeli tiščati nazdol po skalovju. Če bi je ne bili držali za vrvi, ki so ji jo privezali okrog vratu, bi se pognala po strmini, da bi si razbila glavo.

Vojaki so jo gnali molče, ne da bi spregovorili besedico med seboj. Čutila je, da se ponáša, s tem, ker so jo ujeli. Vodili so jo, kakor da bi bila kak vojskovedja.

Hodila je trudno, kajti vsa teža, ki jo je prej čutila v trebuhu, ji je zdaj legla na noge. Mlad Nemec jo je nekajkrat sunil s pištolo po rebra in zadihano nekaj zasikal. Vzravnila se je ter stopila hitreje.

Pri goreči bolnici so Švabi nekaj vzklicali in ti, ki so vodili Slavico, so jim odgovorili. Dejali so jim, da so ujeli žensko in oni v dolini so se zasmejali. Odkar se je bila predramila iz omedlevice, je bila Slavica popolnoma mirna. Srce ji je še sicer od časa do časa vztrepetalo in kri ji je tu pa tam še nemirno drvela po žilah, toda razum je imela v oblasti, lahko je mislila, sklepala.

Od goreče bolnice se je dvigal vonj po smoli in prepereli slami. Ostreje stavbe se je bilo že pordilo. Zdaj so škripaje gorela trhla bruna. Toda niso gorela s plamenom, le tiela je. Tu pa tam je siknil po stenah rdečkast zubelj, kakor da bi jih obilnil dol, rdeč jezik.

Pod vrhovi hribov se je dim na široko razvlekel ter zastri nebo. Streljanje na Banjski planoti, na Sentviški gori in proti Laznam je postajalo vse jačje. V Slavicih obeh je vztrepetavalo upanje: morda pa naši pode te hudiče in me bodo rešili? — Ta misel jo je okrepčala in razvedrila.

Nekje v daljavi so morale biti težke bitke, to je čutila. Odkar je bila v partizanih, si je tako izbrusila čute, da je srdi-

lost bojev vedela razbrati iz načina streljanja. Vedela je naravnost, katero streljanje pomeni napad in katero obrambo. Vedela je, da hudo grmenje in drdranje ni zmerom znak za uporno, nepopustljivo borbo. Nemci so včasih tudi na umiku drdrali s svojimi šarci kot poblazneli. Uporna borba je bila tisto premissljeno, preračunano toktokanje in tisto mirno frackanje s puškami, ko je človek kar čutil, kako krogle zadevajo. In strast borbe se je ta dan čutila tudi v zraku, zato je Slavica vedela, da se bijejo trdi, strašni, premissljeni boji.

Gonjaci so jo porinili prek hudournika, v katerem je bila voda že močno upadla. Zdaj so jo spustili. Zrahljala si je za tegetneno vrvi in sproščeno zadihala.

Nekaj Nemcev se je utnilo od krdela pred gorečo hišo. Z nekam grozeče spuščenimi obrabi so prišli k ujetnici. Tesno ji je postalo pri srcu, ko je gledala oblike, oči in kretnje teh vojakov. Ni mogla reči, da so imeli neprijetne, surove obraze in krvočne oči. Dozvedalo se ji je, da je vse na njih tako strahotno prazno, da oči sploh nimate resničnih in da so z njihovo nekam požoltelo kožo na obrazih vse votlo, izsesano. Okrog nje so hodili previdno, kakor da bi se bali, da se bo zdaj razletela ter jih pokopala pod seboj. Skoraj vsak je držal za brzoostrelko, ko se ji je bližal. Vedela je, da iz previdnosti.

"Bedaki!" je spravila Slavica čez ustnice in bila je ponosna, da se je boje. "Morajo se nas bati, morajo. — Med nami in njimi ni prizanašanja, ni pomirjenja. Partizan mora biti zanje strašen," je mrmljala v goltancu.

Trije ali štirje oficirji so sedeli na drugo, ki so ga bili nedealeč od goreče hiše položili čez dvoje skal. Jedli so konzerve in se hrupno pogovarjali. Večina vojakov je morala kosilo že zaključiti, zakaj razmetane konzervne škatle so ležale povsod naokrog. Zdaj so se bili vojaki zbrali po skupinah, ki so jih zmerom dopolnjevali novi, vračajoči se z obhoda, po kotanji. Kadili so in molčali.

Slavica jih je obletela z bežnim pogledom. Skoraj vsi vojaki so bili zelo mladi. Obrazi nekaterih so bili mrko otožni, oči pa svetle, vodene in prazne. Goreča bruna so se hrečeče sesula. Iskre so zaplesale visoko pod nebo, za njimi pa je siknil dolg plamen. Nemci so s hladnim mirom zrla na ogenj in na ugašajoče ogorke, poplesavajoče po vzduhu.

Slavica se je ustavila pred oficirji z nekoliko sklonjeno glavo. Vlekla je vprašujoče oči

na gorečo bolnico se je dvigal vonj po smoli in prepereli slami. Ostreje stavbe se je bilo že pordilo. Zdaj so škripaje gorela trhla bruna. Toda niso gorela s plamenom, le tiela je. Tu pa tam je siknil po stenah rdečkast zubelj, kakor da bi jih obilnil dol, rdeč jezik.

Pod vrhovi hribov se je dim na široko razvlekel ter zastri nebo. Streljanje na Banjski planoti, na Sentviški gori in proti Laznam je postajalo vse jačje. V Slavicih obeh je vztrepetavalo upanje: morda pa naši pode te hudiče in me bodo rešili? — Ta misel jo je okrepčala in razvedrila.

Nekje v daljavi so morale biti težke bitke, to je čutila. Odkar je bila v partizanih, si je tako izbrusila čute, da je srdi-

lost bojev vedela razbrati iz načina streljanja. Vedela je naravnost, katero streljanje pomeni napad in katero obrambo. Vedela je, da hudo grmenje in drdranje ni zmerom znak za uporno, nepopustljivo borbo. Nemci so včasih tudi na umiku drdrali s svojimi šarci kot poblazneli. Uporna borba je bila tisto premissljeno, preračunano toktokanje in tisto mirno frackanje s puškami, ko je človek kar čutil, kako krogle zadevajo. In strast borbe se je ta dan čutila tudi v zraku, zato je Slavica vedela, da se bijejo trdi, strašni, premissljeni boji.

Gonjaci so jo porinili prek hudournika, v katerem je bila voda že močno upadla. Zdaj so jo spustili. Zrahljala si je za tegetneno vrvi in sproščeno zadihala.

Nekaj Nemcev se je utnilo od krdela pred gorečo hišo. Z nekam grozeče spuščenimi obrabi so prišli k ujetnici. Tesno ji je postalo pri srcu, ko je gledala oblike, oči in kretnje teh vojakov. Ni mogla reči, da so imeli neprijetne, surove obraze in krvočne oči. Dozvedalo se ji je, da je vse na njih tako strahotno prazno, da oči sploh nimate resničnih in da so z njihovo nekam požoltelo kožo na obrazih vse votlo, izsesano. Okrog nje so hodili previdno, kakor da bi se bali, da se bo zdaj razletela ter jih pokopala pod seboj. Skoraj vsak je držal za brzoostrelko, ko se ji je bližal. Vedela je, da iz previdnosti.

"Bedaki!" je spravila Slavica čez ustnice in bila je ponosna, da se je boje. "Morajo se nas bati, morajo. — Med nami in njimi ni prizanašanja, ni pomirjenja. Partizan mora biti zanje strašen," je mrmljala v goltancu.

Trije ali štirje oficirji so sedeli na drugo, ki so ga bili nedealeč od goreče hiše položili čez dvoje skal. Jedli so konzerve in se hrupno pogovarjali. Večina vojakov je morala kosilo že zaključiti, zakaj razmetane konzervne škatle so ležale povsod naokrog. Zdaj so se bili vojaki zbrali po skupinah, ki so jih zmerom dopolnjevali novi, vračajoči se z obhoda, po kotanji. Kadili so in molčali.

Slavica jih je obletela z bežnim pogledom. Skoraj vsi vojaki so bili zelo mladi. Obrazi nekaterih so bili mrko otožni, oči pa svetle, vodene in prazne. Goreča bruna so se hrečeče sesula. Iskre so zaplesale visoko pod nebo, za njimi pa je siknil dolg plamen. Nemci so s hladnim mirom zrla na ogenj in na ugašajoče ogorke, poplesavajoče po vzduhu.

Slavica se je ustavila pred oficirji z nekoliko sklonjeno glavo. Vlekla je vprašujoče oči

na gorečo bolnico se je dvigal vonj po smoli in prepereli slami. Ostreje stavbe se je bilo že pordilo. Zdaj so škripaje gorela trhla bruna. Toda niso gorela s plamenom, le tiela je. Tu pa tam je siknil po stenah rdečkast zubelj, kakor da bi jih obilnil dol, rdeč jezik.

Pod vrhovi hribov se je dim na široko razvlekel ter zastri nebo. Streljanje na Banjski planoti, na Sentviški gori in proti Laznam je postajalo vse jačje. V Slavicih obeh je vztrepetavalo upanje: morda pa naši pode te hudiče in me bodo rešili? — Ta misel jo je okrepčala in razvedrila.

po njihovih temno mirnih obrazih, ki so bili zamaknjeni v konzerve. Začutila je, da se gruča vojakov zgrinja okrog nje in postalo ji je nekam tesno pri srcu. Začutila je, da je zares ujeta, da si ne more nikamor pomagati.

"Prav gotovo je tako stal pred svojimi rablji Matija Gubec," — ji je planilo skozi spomin in začudila se je primerjavi. Misel je vzdramila v nji daljne spomine, ko ji je čitala mati o kmečkih uporih. Tedaj si je zgradila v svoji domišljiji jasno predstavo o Matiju Gubcu, ki ji ni zbledela niti v gimnaziji. Njena predstava je bila čudno podobna temu, kar je videla zdaj pred seboj. Vojaki, ki so stražili Gubca, so imeli v njeni predstavi prav take vodene poglede, komandanti prav take testene obraze, kakor jih je videla tukaj. Vzradostila se je ob primeri, toda nekaj ji je šepnilo v duši, da je Gubec prav gotovo glavo uporno dvigal pred svojimi rablji in sovražniki. Vzravnila se je. Lesketajoče se kostanjeve kodre je vrgla z uporno kretljivo nazaj in zožila oči.

Oficirji so se najedli. Z dlanmi so si brišali usta in se ozirali vanjo. Spogledovali so se, kimali ter si mežkali, kakor da bi se čudili.

(Konec prihodnjič.)

"PROLETAREC"
—Socialistično-delavski tednik—
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.
Stane \$3 na celo, \$1.75 na pol, \$1 za četr leta.
NAROČITE SI GA!
Naslov:
PROLETAREC
CHICAGO 23, ILL.
2301 South Lawndale Avenue

FORMULA R-22
HITRA - - - POZITIVNA VARNÁ
POMOČ!!
za bolečine in nezadovoljnosti povzročene od zlate žile—
Hemorroids (Piles).
Ne igrajte se!
Ne eksperimentirajte!
Ne odlašajte!
Naročite si FORMULO R-22 še danes.
Pošljite \$2.00, vaše ime in naslov za ta zdravniško preizkušeni predpis. Hitra, varna pomoč, ali pa vaš denar povrnem.
Pošljite \$2.00 na naslov:
M.D. Laboratory Products Co.
325 Kedzie St., Evanston, Ill.
Dept. A

NAROCNIKOM
Datum v oklepaju, na primer (Oct. 31, 1948), poleg vsaigra imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

"PROSVETA"
2857 S. LAWDALE AVE.
Chicago 23, Ill. 19
Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem _____

V slučaju, da je od strani upravnika kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se lista popravil Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:
Za Zdrav. dršivo in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$6.00
1 tednik in 1.00 1 tednik in 1.00
2 tednika in 1.50 2 tednika in 1.50
3 tednike in 2.00 3 tednike in 2.00
4 tednike in 2.50 4 tednike in 2.50
5 tednikov in 3.00 5 tednikov in 3.00
Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vrate denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.
Prištetni se sme le ene člane in družine, ki to dovolijo in ki živo ali stanujejo na enem in istem naslovu.
V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pejšanilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetni, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli pred od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, te takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vstopno listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vstopno naročnico ali pa ustaviti dnevnik.
PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois
Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vstopno \$ _____

1) Ime _____ Čl. društva št. _____
Naslov _____
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:
2) _____ Čl. društva št. _____
3) _____ Čl. društva št. _____
4) _____ Čl. društva št. _____
5) _____ Čl. društva št. _____
Mesto _____ Družva _____
Nov naročnik _____ Star naročnik _____
Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

Bolnica je pogorela

(Odlomek iz povesti "Znamenje ob hudourniku")

Ignac Koprivec

Nemci pred kočo so zakričali. Stekli so prek kotanje ter se razkropili proti hudourniku, ki ja rahlo klokotal.

Slavica se je pognala naprej. Z naglim pogledom si je obletela noge, ki so jo pričele peči. Kolena so ji krvavela. Umazanožolta skorjica se ji nabirala okrog ran, puščajočih na skalah sledove krvi. Tudi s prstom na rokah se ji je zdaj pa zdaj utrnula kapljica krvi ter se razmazala na svetlosivih lišajih, razširajočih preperelo korenine po tankih razah kamenja. Curki vode, kapljajoči s pečini, so ji zmočili tudi vojaški sukničji, ki ji je utesnjeval močno razvite prsi, sedaj vznemirjeno valujoče. Nekajkrat se je bila ustavila, hoteč se zbrati in umiriti.

Dopovedovala si je, da mora ohraniti hladnokrvnost, če se hoče rešiti. Nedavno zaceljena rana pod lopatico jo je pekoče bolela. Pritisnila ji je na pljuča ter ji hromila sile. Tipala se je po čelu in se ščipala v uhlje. V razpaljenih očeh ji je gorelo upanje, da bo ušla, da se bo rešila. Le srce ji je nekam divjalo, kakor da bi odreklo pokorsčino razumu. Žile so ji burno utripale na vratu in zdelo se ji je, da čuti njihov nemir po vsem telesu. Ni se bala, ni izgubila poguma, le tako se ji je zdela, kakor da bi ji kdo nalival svinca v drobovje.

"Ho—o—o!" je donelo iz kotanje. Zaslišala je škrtanje po skalah. Tu in tam je zaškrobotal po pečevju odkrušen drobir ter se zatrkjal nazdol. Slavica se je stresla. Kri se ji je ledeno tizila po žilah, v možganih pa ji je pekoče zaključevalo. Pognala se je naprej. S strašnim naporom volje je pregibala mišice ter se dvigala više in više, toda čutila je, kako ji moči naglo upajo, kako ji sile kopne.

Vrh hriba je bil še zmerom visoko nad njeno glavo. Rahla sapa je vzbujala na grebenih prilitkava grmovja in Slavici se je zdela, da sliši šelestenje odmrlega lista. Zaustavila je za sekundo korak ter se ozrla nazdol. Hišica, v kateri je preživela poslednje mesece, je bila v plamenih. Nemci so skakali okrog nje kakor večje. Krohotali so se in kričali. Nekaj jih je sedelo po skalah, kakor da bi se gregli ob trepetajočih zubljih. Na severni strani se je risal nad grebenom griča locnat hrbet Kočje. Strme travnate lehe so rjavale v poševni sončni svetlobi, ki jo je včasih zakril cunjast oblak, hiteč prek obzorja. Oguljeno drevje vrh grebena je bilo podobno nemirnim jezdecem, razgledujočim se po dolini. Nekje zadaj za Kočjo so drdale strojnice, včasih je pokukal iznad drevja pepelnatobelkast oblak dima, ki pa ga je sapa naglo porinila nazaj.

Slavica je zaslišala prasketanje ognja iz kotanje. Vihrajoč plamen ji je zmedel pogled in morala se je oprijeti skale. Siv,